

במרכז הסערה עמד צעיר סימפטי ביישן וצנום, שתכונתו

היום הגדול הגיע. נקבע כי פסקי-הדין יוכרזו בקריית-מאיר, בו שוכן בית-הדין הצבאי העליון, ביום ה', בשעה 15.00 בדיוק.

המחוז הקטן הגיע אל הסיפורה שלוש, עבר אותה — והישיבה טרם נפתחה. ה' שופטים עסקו עדיין בסידורים דחופים מרתה ישב באולם, מוקף מכל עבר על-ידי העתונאים — הצופים היחידים שנכחו ב' שלב-הסיום של הפרשה הדרמטית.

מצברוחו של מרתה עלה וירד כמטר-טלת. לעתים היה עליו ושופע-שיחה — ולעתים דומם וקודר. הוא שמח לראות את סינגורו, אלימלך דודסקי, מופיע בחיפזון. עורך-הדין בא זה עתה מחיפה. היה משוכנע כי אחר לישיבה. הוא לא אחר.

התובע הכללי של צה"ל, סגן-אלוף משה דור, אשר ניהל את התביעה משך כל זמן המשפט, לא הופיע הפעם. במקום זה מינה הוא את סגנו, רבי-סרן אהרן שרגנהיים. שרגנהיים ישב דומם ליד שולחן-התביעה, לא מש ממקומו עד אשר נסתיימה הישיבה ואתה המשפט.

$$9 + 9 = 18$$

$$6 = 0$$

לבסוף נכנסו לאולם הקצרינות והמוכרי-רות. המתיחות גברה. הגיעה השעה שצבא ההגנה לישראל יאמר את דברו.

בוה אחר זה נכנסו לאולם חמשת ה-שופטים: נשיא בית-הדין, אלוף-משנה נחום שדמי, רבי-סרן נסים צדוק (שנקרא לשירות-מילואים לרגל המשפט), סגן-אלוף מרדכי חרותי, אלוף-משנה ע. גלבר וסגן-אלוף יצחק הכהן.

שדמי פתח את הישיבה בטון רשמי-ענייני. מבלי לבקש את הנאשם לקום ממי-קומו, החל קורא את סעיפי-החוק, לפיהם הואשם מרתה:

● התנהגות בלתי-הולמת לחיל בצבא ההגנה לישראל.

● דיון בפומבי על שאלות מדיניות.

על פי סעיפים אלה, לפני שלושה חודשים, נידון מרתה לתשעה חודשי מאסר על כל אות מן האשמות. זמן קצר לאחר מכן הוקע עונשו לששה חודשי מאסר. רק לאחר הקראת הסעיפים החל שדמי לתאר את כל אשר אירע בנמל-חיפה באותו בוקר גורלי של ה-5 למאי 1954.

בית-הדין תמך ברורות בטענותו של דור-דסקו כי בית-המשפט הצבאי המחוזי ניהל את משפטו של מרתה באורח מזור. אולם מערכת העובדות, כפי שצויירה על-ידי בית-הדין המחוזי, נמצאה משיבת-דצון ומוש' למת.

באולם המשיכה המטוטלת בתנועה. ל-עתים היה דומה כי מרתה אבוד — ול-עתים כמעט ברור שהוא יצא זכאי. הוא עצמו ישב על הספסל הקדמי. פניו היו חדר-רים כסיד ושפתיו קרועות לרווחה, ואצ' כעותיו מעכו ללא הרף את ממחטתו ה-צ' חורה.

סייג להפקרות

עוד בראשית דבריו ציין שדמי כי לפרשה כולה יש חשיבות ציבורית ממדרגה רא' שונה. אולם הוא אמר כי אף על פי ש-ישראל הגה מדינה דמוקרטית וחופש-הדין בור הנו אחד מעמודי-התחן שלה, צריכים להיות סייגים ברורים, אשר יגנו על ה-צ' בור והפרט מפני הפקרות-הציבור.

קיים חוק פלילי, המגביל את חופש-הדיבור. חוק זה חל הן על חיללים והן על אזרחים. אולם נוסף על החוק האזרחי כפופים החיללים גם לחוקת השיפוט ה-צ' כאית. בה בשעה כי היה ברור לחלוטין שמרתה לא פעל בניגוד לחוק האזרחי, התעוררה השאלה אם אמנם עבר הוא על התקנות הצבאיות.

ברצותו לדון בבעייה ביתר פירוט, חילק בית-הדין את השאלה לשני חלקים:

- דבריו של מרתה על הירידה מ-ישראל.
- דבריו על מדיו ודרגתו.

מאחר שבית-הדין קיבל את ההשקפה ש-הירידה מישראל יכולה להחשב לבעייה פוליטית, לא ראה בה כל דיון בפומבי. השופטים פסקו כי דיון צריך להיות מאור-גן. הדיון בבעיית הירידה לא היה מאורגן. מרתה לא אירגן כל דיון. הוא היה שקוע בשיחה פרטית, ודבריו לא היו כל עבירה על חוקי צה"ל. כן היה ברור שדבריו לא השפילו אותו כאדם — או כחילל.

מרתה אהרן זוכה משתי האשמות גם יחד.

האשמה הגיונית

אולם כתוצאה מן הבריור היסודי והמקיף של הפרטים, הואשם מרתה על-ידי בית-הדין הצבאי העליון באשמה שלישית, אשר לא זכתה לכל תשומת-לב מצד בית-הדין המחוזי. היתה זו האשמה ההגיונית הי' חידה: בית-הדין העליון מצא כי בהתריסו נגד דרגת-הסמל, שעל שרולו, פגע מרתה בכבוד מדיו ודרגתו.

מאחר שמרתה לא היה סירון, אלא חילל וחוקי, קבע בית-הדין כי היתה זו עבירה חמורה, מצא כי הנאשם הוכיח בהתנהגותו

שאין הוא ראוי לדרגתו, החליט להורידו לדרגת-טרוראי.

בית-הדין הצבאי העליון לא הסתפק בכך. בסעיף מיוחד שהוקדש לבית-הדין הצבאי המחוזי, הודגש כי אותו בית-דין פסק ל-מרתה עונש מאסר כבד, שחרג מכל יחס לגבי ההאשמות שהודבקו בו — אף אילו היו האשמות אלו מבוססות.

שדמי סייג את דבריו: "בוה אני סוגר את הדיון." הטון שלו לא נשתנה, הוסיף להיות אדיש וענייני.

השופטים עזבו את האולם בזה אחר זה. המטוטלת נעצרה. המתיחות נמוגה. הצבא

רצחתי, לא גנבתי, לא התקפתי איש. רק כמה אנשים ברו סיפור שלם עלי. מה היה בית-המשפט יכול לעשות לי בגלל דבר שטור-תי כזה?"

המשפט נפתח בהשע בבוקר. בשעה עשר כבר הבין הסמל המואשם כי בית-המשפט יכול בהחלט לעשות לו משהו. בשעה שלוש אחר הצהריים ידע בדיוק: בית המשפט מצא אותו חייב, דן אותו לתשעה חודשי מאסר על כל אחד משני סעיפי-האשמה.

סיפר מרתה: "כבר בזמן המשפט לא יכולתי להאמין למה שראיתי. ליד שלחן ישבו שלושה שופטים — רבי-סרן, סרן, ר'

בקורם-הסמלים של המשטרה הצבאית הציין מרתה אהרן (מסומן בחץ) בזריזות, אהבתי סדר והתנהגות ממושגעת. הוא מילא במשטרה הצבאית את כל זמן שירותו בצה"ל. לאחר שבמבחן הפסיכוסכני במחנה-הקלט נקבע כי יש לו כל התכונות הדרושות לשוטרי צבאי מושלם. עד לחופשת-השחרור שלו במשך כל זמן שרותו, לא הועמד מרתה לדיון אף פעם.

סמל — והם רשמו כל דבר שהעדים אמרו להם. העדים דיברו ודיברו. הם לא רק העידו. הם בעצמם שפטו והסיקו מסקנות, וכל הזמן אמרו לשופטים מה שלדעתם צריך לעשות לי. בהפסקה לקח עורך-הדין שלי אותי הצדה ואמר לי: "אין לך מזל, אתה תחטוף חוק!"

"כשמעתי את פסק הדין ברחתי מיד החוצה והתחלתי להכות את עצמי על הראש. צעקתי כאילו הייתי משוגע: מה עשיתי? מה עשיתי? למה שולחים אותי ל-18 חודשים לבית-הסוהר? אנשים הור-גים ולא נותנים להם עונש כזה. חשבתי שאני מתעלף, שהסוף הגיע. אנשים ניסו להרגיע אותי. העדים עצמם, אלה שגרמו לכל העניין, באו לנחם אותי. כנראה שבצע' מם נבהלו מהתוצאות. הם אמרו לי שלא לקחת את העניין ללב, שהם ינסו להשיג ביטול העונש. כל זה לא עזר. לבסוף, לקח אותי חבר שלי הביתה."

חיילת למופת. טובה אהרן, אחותו של מרתה, סיימה את שירותה בצה"ל רק לפני חודשיים, היתה חיילת ממושגעת לא פחות.

אמר את דברו. כאשר מיהרו הנאספים באולם אל מרתה, כדי לברכו על זיכוי, כבר לא מצאו אותו. הוא חזר אל צריפונג, במעברת-דוד. בקר' בת חיפה. השעה היתה מאוחרת, למחרת היה עליו להשכים קום, לצאת למקום עבודתו בבנין.

במרפסת הרעועה של צריף 386, לבוש מכנס-עבודה מרופטים וגופיה, עמד מרתה, גיהץ זוג מכנסים כחולים. הוא נראה עייף ומתוח. מסיבת-הברכה שנערכה לידדים ו-לקרובים לכבוד זיכוי ארכה עד שעה מאו-חרת אחר הצות, אחרי יום עבודה קשה בביין, השאירה-עליו את אותותיה.

קשה היה להאמין כי הצעיר הביישן והצ' צנום, בעל השיער הבהיר, העיניים האפ'רות והפנים המחוטבים, היה מסוגל לעורר סערה בעלת ממדים לאומיים. מספיק ל-שוחח עמו כמה דקות כדי להוכיח כי תכד'נתו הבולטת היא הענחנות והחתרנות.

העובדה ששמו מרתה מעידה על כך. כאשר התייצב בפני פקידיה-הרישום, בעלותו מרומניה לפני ארבע שנים, מסר כי שם משפחתו אהרן, שמו הפרטי: מרדכי. ה' פקיד לא הבין, רשם מרתה ומאו זה שם. החוקי בישראל.

"אתה תחטוף חזקי"

הויכוח בנמל חיפה היה אחר המעטים שהצעיר השתתף בהם. הנושא היה קרוב מאוד לבו: עולי רומניה, קליטתם בי ארץ, הסיבות שהניעו חלק מהם לשוב ל-ארץ מוצאם.

כאשר נקרא להופיע בפני בית-הדין המ'חוזי הצבאי, בנצרת, בגלל אותו ויכוח. הלך ללא כל מחשבה מיוחדת, כמעט כלי-אחריד. לדבריו: "בכלל לא חשבתי שיש בזה משהו. סוף-סוף, מה עשיתי? לא

"העולם הזה עזר לי!"

בשיחה עם ראש מערכת העולם הזה למחרת פסקי-הדין (ראה תמונה) אמר מרתה:

אחרי פסקי-הדין הראשון פירסמו כמ'עט כל העתונים ידיעות על המשפט. אני לא יודע לפי מה עשו זאת, אבל זה היה משהו איום. אפשר היה להאמין שעשיתי את הדבר הנורא ביותר בעולם. חשבתי: די, אני גמור! אחרי טיפול כזה, חיי בארץ הזאת הרוסים. נזכרתי בכל הסיפורים ששמעתי על חוסר-האחריות של ערנגים, על האסונות ש' זה עלול להביא.

למולי, לא כל העתונות נגעה כך. מיד אחרי זה היה גם תגובה אמיצה ונכונה. העולם הזה היה בין הראשונים שבאו לעזרתי. אבל גם ה' אלה, הוא היה היחיד שלא ראה במקרה שלי לכל היתר מנשה של חוסר-תבונה מצד בית-המשפט המחוזי, אלא העמיד אותו כעניין עקרוני, הנוגע לכוחו של כל אזרח לאמר את דעתו בבטחון.

בשלבים האחרונים שלה משפט חזרה